

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 14 • год. ХСII • 19 юли 2012 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Антоанета Запрянова

КОЙТО НЕ Е ЗАПОЧНАЛ, НЕ Е СТИГНАЛ ДОНЯКЪДЕ

На стр. 3

БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ ПЪРВИ ПО УСПЕХ

Близко 98% от абитуриентите в Болградската гимназия „Г. С. Раковски“ в Украйна, където всички предмети се изучават на български език, продължават във ВУЗ. Това отчете с гордост пред Агенция „Фокус“ Жанна Суслина, директор на гимназията. Според нея училището в момента е едно от най-добрите не само в района, но и в цялата страна. Както е известно СТДБ подписа още преди 6 г. договор за партньорство с Асоциацията на българите в Украйна и следи с интерес съдбата на нашите сънародници там.

В Болградски район има 22 училища, но гимназията е на първо място по качество на образованието. Заради високия престиж на учебното заведение броят на учениците не само не намалява, както това става в останалите училища, но дори се увеличава. Тази учебна година то е имало 409 възпитаника, като четирима от абитуриентите са завършили с медали. Според Жанна Суслина в Болградската гимназия имат право да се записват всички деца, които искат да учат български език и история.

Бесарабските деца тачат родния фолклор

В десети и единадесети клас се преподава и българска литература. В гимназията има базови учебни кабинети, в които се изучава българска народна музика и народни танци. Тя разполага и с два ансамбъла-единият се казва „Хоро“ и в него са се записали 70 деца, а други 50 пеят и свирят на различни инструменти. Гимназията разполага и с богата библиотека, която има 17 000 тома на български език.

През август голяма група

болградски ученици ще заминат на езикова практика във Варна по покана на Института за усъвършенстване на учители. Жанна Суслина все още не знае каква част от абитуриентите тази година ще кандидатстват в български университети, но няма да са малко.

Според проф. Божидар Димитров в областта Бесарабия по официални данни живеят около 450 000 българи. В действителност обаче те надхвърлят

Почти всички възпитаници на Болградската гимназия във ВУЗ

милион. Повечето от тях живеят в Украйна, а останалите са в Молдова. Бесарабските българи са се преселвали там от края на XVIII в. до средата на XIX в. и са заели опразнени от турци и татари земи, след като те са станали част от Руската империя. Голяма част от тях са и тракийци. Много от бесарабските българи търсят по-добър живот в старата родина, стремят се към България, където да получат българско гражданство и да се заселят. Много от тях го правят, особено последните 10 години по Черноморието, смята професорът и твърди, че това е съхраняване на демографски потенциал.

В момента се подготвя нов закон за българите зад граница, който би трябвало още повече да улесни получаването на българско гражданство. Въпросът е обаче след като получат българския паспорт на каква помощ могат да разчитат нашите сънародници от страна на държавата и общините?

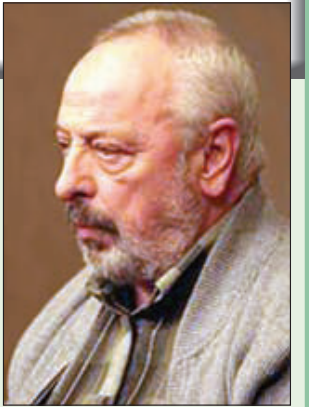

ТОДОР КОРУЕВ

Вестник „Тракия“ предвиди точно какво ще ни се стовари на главата след като рогният парламент прие безумната декларация, в която се вменява тежка вина на българския народ и българската държава – на наша територия през 90-те години на XX век имало етническо прочистване и насилствена асимилация на българите мюсюлмани. Както е известно унищателният за тази декларация е Иван Костов, а текстът ѝ му бе просто погубвател от Сезгин Мюмюн, шеф на „Федерация Справедливост-България“, който поведе за нос цялото

са „наседли Родопи с нова нация“. Поканили и професори от Турция, които обявили българите мохамедани за „българогасни турци“ и заедно „основали“ нов етнос – „помашки“. Естествено там са били и депутатите на ДПС, движението от години има монопол над българите мохамедани и се опитва да ги турцизира. Прав е отец Боян Саръев: „Разпъват Родопите на кръст и непрекъснато се поставят в услуга на чуждите интереси срещу жълти стопанки, а помощ отникъде не идва“. Наскоро прокуратурата обвини 13 души за разпространяване и налагане на радикален ислям, не-регистрирана у нас организация,

Новите страдания на Родопи

Тодор Корувев

българско Народно събрание. И целта му е постигната, неговата федерация подписа споразумения с изселнически организации в Турция да се подготви иск за обезщетения срещу България. Най-напред целта да се обвърнат с искания към българските институции. Нищо чудно да заваят дела срещу страната ни в Европейския съд за правата на човека в Страсбург. Още по-жалкото е, че парламентът отхвърли искането на „Амака“ да бъде отменена декларацията, с която се слага петно върху България. Срамният документ отежнява и преговорите за изпълнените договорености от Турция по обезщетяването на имотите на прокудените от родните си места тракийски българи. В същото време ДПС пък ни казва нервите с искания да прави митингите си на майчин език.

И ако Сезгин Мюмюн хвърля глобеци по маанета, поръчани от Анкара, учувващо е победението на някои учени от Нов български университет, които са се заговорили заговорнически в хотел „Кипарис“ в Смолян и по поръка на Фондация „Фридрих Науман“

клон на савитска фондация, е действала в Смолянско, Благоевградско и Пазарджишко. Та може и да се запишаме: „Дали няма рогмеци клетки на „Ал Кайда в Родопите?“ Ако ускаме нашата държава да не е разграден двор, трябва да бъдем по-брителни и да не подминаваме с лека ръка както проявите на насаждане на религиозна омраза, така и опитите за обезбългаряване, денационализиране и отропяване, с които се съблъскваме всеки ден. И да пазим своята национална чест. Защото я докарахме голям, да ни измислят несъществуващи етноси и езици. И да ни крадат царете. Самуил бил македонец, Калоян – румънец!

Търсим подкрепа за подписката на СТДБ

Централното ръководство на СТДБ се обрна с писмо до всички парламентарно представени сили и гражданските организации в България. В него то ги приканва, независимо от партийните им пристрастия, да призват членовете и симпатизантите си да се присъединят към СТДБ и безусловно да подкрепят Резолюцията на ЕП от 21 май 2008 г., както и поправката в доклада на Комисията по външна политика на

ЕП от 1 март 2012 г. И двете се отнасят до неуредените въпроси между нашата страна и Турция.

В писмото се припомня, че на 21 май 2008 г. Европейският парламент гласува Резолюция за напредъка на Турция, в която се настоява „турските власти да засилят диалога по всички висящи двустранни въпроси с Гърция... и с България (например по въпроса за правото на собственост на българските тра-

кийски бежанци)“.

На 1 март 2012 г. Комисията по външни работи на ЕП прие поправка на българските евродепутати, с която Турция отново се призовава да положи повече усилия за уреждане на неразрешените двустранни въпроси със своите съседи. Поправката визира допълнителния протокол към Ангорския договор между България и Турция от 1925 г., с който Турция се задължава да из-

плати компенсация на българските бежанци от Източна Тракия.

Писмото информира още политическите сили и гражданските организации, че СТДБ започна подписка сред своите членове и симпатизанти за широка подкрепа на решенията и препоръките на Европарламента. Тя ще бъде внесена в европейските институции чрез Представителството на Европейската комисия в София.

Проблемът с обезщетенията е междудържавен

ЛЮБОМИР ШОПОВ,

председател на групата за обезщетяване на тракийци към СТДБ

При награждаването на двамата представители на църковното настоятелство в Истанбул преди десетина дни в столицата, външният министър Николай Младенов изрази становище, че връщането на имоти не е междудържавен въпрос. Ако тази позиция се отнася за българските църковни имоти на територията на Република Турция в известна степен той

може да бъде разбран. Но ако Младенов има предвид проблема с конфискуваните преди сто години земи и имоти на българите от Източна Тракия и Мала Азия, мога определено да кажа, че това е единствено междудържавен въпрос. Защото наследниците на насилствено прогонените от родните си места българи имат право на компенсация, която по предварителни оценки възлиза на 10 млрд. щатски долара, ако се признаят и пропуснатите за близо век ползи.

Сега решаването на този проблем е включено в дневния ред на една от четирите работни групи, които заседават по време на ежегодните срещи на министър-председателите на България и Турция. Моето мнение е, че ако вървим по този път няма да намерим решение и през следващите сто години. Защо проблемът за компенсациите е междудържавен и защо той трябва да бъде обсъждат и решаван отделно, с предимство и не във връзка с останалите междудържавни въпроси?

Насилственото прогонване на българите и конфискацията на техните земи става по решение на турската държава и е осъществено с участието на редовната турска армия и тогавашната турска администрация. Сегашното турско правителство не носи отговорност за стореното и ние нямаме претенции към него. Нашите претенции са към възстановяване на историческата истина за обезбългаряването и прогонването на около 300 000 човека и за избиването на хиляди българи.

Това е международно признат факт и деликатното отношение на българските власти в продължение на десетилетия, които не са поставяли въпроса за българския геноцид, съвсем не означава, че такъв не е имало. Поради това, че тези събития са в резултат от политиката на турската държава българската държава сега трябва да предприеме коректни и прагматични стъпки, които без да пречат на приятелските отношения между двете страни, да доведат до започването на директни

преговори с единствената цел-трайно приключване на този въпрос. Той трябва да бъде решен отделно, тъй като неговото включване, както е и в момента, във всички останали междудържавни проблеми, е в противоречие на основен принцип на международното праворешенията, наложени със сила, с огън и меч, не могат да бъдат приравнявани към обичайните вътрешни и междудържавни отношения. Това очакват и всички тракийци. Отношението на всяко българско правителство, както и на политическите сили, към тракийския проблем ще е мерилото за тяхната компетентност и национална отговорност.

100 години от Балканската война

Първите авиобомби падат над Одринската крепост

Приносът на българското военно изкуство в световната практика

ИЛИЯ ИЛИЕВ

Дори и днес недостатъчно оценяваме наследството на първите наши летци герои за развитието на българската авиация. В България интересът към въздухоплаването се проявява още след Освобождението. Значителен принос за създаване на родно въздухоплаване има подпоручик Васил Златаров, който с огромна енергия развива широка пропаганда сред офицерите от българската армия.

През лятото на 1903 г., след като Златаров завършва успешно офицерската въздухоплавателна школа в Петербург и се завръща в родината си, към 2-ра пионерна дружина в София се сформира въздухоплавателна балонна команда, с която се слага фактически и началото на българското въздухоплаване.

Горещи привърженици на снабдяването на българската армия с аероплани и на организирането на военна авиация са капитан Васил Златаров и военният инженер Симеон Добревски. По искане и настояване на Васил Златаров, се разрешава на известния руски летец Борис Маслеников да пристигне в България, за да извърши демонстративни полети със своя аероплан тип „Фарман“ и да популяризира бъдещето на авиацията сред нашата общественост.

На 15 ноември 1910 г. на импровизираното летище в местността Лагера край София в присъствието на многобройна публика руският летец извършва първия полет над българска земя и категорично доказва, че на Балканския полуостров може да се лети. Сега идеята за снабдяване на българската армия с аероплани започва да си пробива път. Направена е поръчка за доставяне на авиационна техника.

За подготовка на летци и авиомеханици за аеропланите са определени чрез конкурсен изпит и изпратени в Русия, Франция, Германия и Англия български офицери и подофицери.

През август 1912 г. след завръщането на първата група летци от Франция в българската армия се формира и първото аеропланно отделение в състав Христо Топракчиев, Симеон Петров и Никифор Богданов, – авиомеханик Иван Платников и един аероплан „Блерио XXI“. За летище се приспособява полето, северно от централната гара в София.

През следващия месец в България се провеждат попу-

лярните Шуменски маневри – генерална репетиция за подготвяната война на Балканския полуостров.

Малко след започване на Балканската война българската авиация разполага вече с 21 аероплана. От тях 4 тип „Фарман“, 2 – „Нюпорт“, и 6 – „Блерио“ са доставени от Русия. От Франция са доставени 3 тип „Блерио“, един „Сомер“ и един „Воазен“ с мотор „Рено“ от 70 к. с. От Германия са доставени 3 тип „Албатрос“, а от Англия – един „Бристол“.

Закупените аероплани, марка и последни модели на световното самолетостроене, са все още несъвършени и нестабилни. Имат тежка и слаба дървена конструкция, слаб колесник, а на бордното си табло притежават само по един оборотомер, един висотомер и един ключ за включване и изключване на мотора. Те не са снабдени дори с компаси, които се оказват така необходими при изпълнение на бойни задачи.

Аеропланите притежават мотори с мощност 50–100 к. с., развиват скорост 70–100 км/час, имат малък район на действие и таван 800–1200 м. Всички закупени аероплани са без кабинни, бордно въоръжение и бойни уреди. „На какво летяхме? – писа един от първите български летци Радул Милков. – Когато човек види тези примитивни летящи призраци на смъртта, това преплитане на прътове и платна, този бензинов резервоар точно над техните глави и формата на техните седалки, прилични на шейна, на които човек би стоял мъчно в равновесие даже без да лети – само тогава може да си представи каква решителност и смелост ще са имали първите ни летци, които са се решавали да летят над неприятеля със скорост до 70 км/час

Самолетът, с който поручиците Радул Милков и Продан Таракчиев извършват първи боен полет над Одрин на 16 октомври 1912 г.

и височина едва няколкостотин метра.“

Но въпреки всички трудности по време на войната българските летци показват големите възможности и бъдещето, което има новото бойно оръжие – аеропланът – и записват славни страници в историята на въздухоплаването.

Ценна помощ за укрепване на българската авиация оказва Русия, която изпраща един руски авиационен доброволчески отряд, състоящ се от 6 летци, 7 авиомеханици, 4 монтьори и 1 електротехник. За да участва във войната като доброволци, в България пристигат и летци от Италия, Германия, Франция, Англия, Швейцария и Румъния. С идването на летците доброволци щабът на действащата армия формира две нови аеропланни отделения.

В началото на Балканската война авиацията се използва централизирано. Всички бойни задачи, които тя трябва да изпълнява, се възлагат от Главното командване чрез начални-

ка на инженерните войски при щаба на действащата армия. В хода на бойните действия след очертаването на трите фронта при Одрин, Читалища и Галиполи и формирането на трите аеропланни отделения авиацията се използва децентрализирано. Първо аеропланно отделение с командир поручик Радул Милков е определено да съдейства на 2-ра армия при Одрин, второ отделение с командир поручик Димитър Секеларов е придадено на обединените 1-ва и 3-та армия, действащи при Чаталджа, а трето отделение с командир поручик Пеню Попкръстев е придадено на 4-а армия, действаща на фронта при Галиполи. Сега всички бойни задачи на авиационните отделения се възлагат направо от командирите на отделните армии. По този начин българите за първи път в света при бойна обстановка създават авиационни единици, придани в оперативно подчинение на обединенията. А това безспорно е един ценен принос на българското военно изкуство

в областта на авиационното дело, който намира широко приложение още през Първата световна война.

На 16 октомври 1912 г. генерал Симеон Янков, началник на инженерните войски при щаба на действащата армия, поставя първата бойна задача на 1-во аеропланно отделение: „Да се разузнае за намеренията на противника в крепостта Одрин!“ За изпълнението на тази задача са определени двама български офицери – поручик Радул Милков като пилот и поручик Продан Таракчиев като наблюдател. Същия ден те извършват първия в света боен полет, при който осъществяват разузнаване на противника в Одрин, като разкриват турските резерви при с. Кадъкьой и бомбардират ЖП гара Караагач. „След като свърших работата с разузнаването – разказва Продан Таракчиев, – извадих двете бомби (едната „Гелгар“, а другата „Одринка“) и ги пуснах над войските. Резултатът се видя веднага. Разбягаха се по всички посоки и се пръснаха като пилци. Някои захвърлиха и пушките си. Липсваше един кинофилмов апарат, за да се представи още по-релефно ефектът от тази бомбардировка.“

Първият боен полет продължава 80 минути и се извършва на височина около 500 м. „Албатрос“ се завръща с четири пушечни пробойни и с една пробойна от бризантна граната.

За проявения героизъм и себеприращане поручик Радул Милков и поручик Продан Таракчиев са наградени с ордени „За храброст“ – IV степен.

За първи път в света българите използват аероплана за бомбардиране на противника и привличат вниманието на воен-

ните специалисти и световната общественост.

Българското командване своевременно използва резултатите от разузнаването, извършено при първия боен полет, и още на следващия ден поручик Христо Топракчиев с моноплан „Блерио“ бомбардира успешно турските резерви в района на с. Кадъкьой. Въпреки че самолетът получава 11 пробойни, успява благополучно да се приземи на летището в Мустафа паша (днес Свиленград).

Командването започва да поставя на военните летци непознати до тогава бойни задачи. Най-голяма тежест се отдава на разузнаването на противника. Вярно е, че първият разузнавателен полет в света се извършва по време на Италианско-турската война на 19. 11. 1912 г. в боевете за Триполи. На 23 октомври 1911 г. италианският летец капитан Пиаци извършва със своя едноместен самолет „Блерио“ 55-минутен полет и изпълнява бойна задача „да разузнае турските войски в Триполи и да все паника в турските конни части“. Но въздушното разузнаване на българската авиация добива по-голямо съвършенство и по-нататъшно развитие. Освен разкриването на резервите на противника при с. Кадъкьой и установяването, че турците са вклинили в главната си отбранителна линия масива Папазтепе, нашата авиация разкрива разположението на турските корпуси на линията Люлебургаз – Бунархисар, установява разположението на противника на Булаирската позиция, открива настъплението на турските предни части при Чаталджанската позиция.

ПРОДЪЛЖАВА В СЛЕДВАЩИЯ БРОЙ

Наливат се основите на летището в Божурище

АНТОАНЕТА ЗАПРЯНОВА,

председател на Българска
генеалогична федерация

Г-жо Запрянова, с какво се занимава вашата организация?

-Нарича се Българска генеалогична федерация. Тя си смени името на последната национална конференция, тъй като от основаването си през 1990 г се наричаше Българско генеалогично дружество. Но то се разрасна, а от 2006 г. беше прието и за член на Международната конфедерация по генеалогия и хералдика. И това наложи промяна на нашето име. Където в страната имаме по 15 и повече членове, то си остава дружество, а където са по-малко се нарича клуб. Има много родосъбиратели и извън нашата федерация. Но организацията ни може да помага с консултации, с редактиране на текстовете, можем да публикуваме статии в нашето списание и така хората, които изследват родословието си да намерят и обратна връзка.

-Какви хора най-често проявяват интерес към своето родословие?

-Това са хора от цяла България. Имаме членове и от чужбина, които изследват задълбочено, съобразно нашата методология, род и роден край. На места има родоизследователи, които са изследвали всички родове в дадено селище. Но те все пак са изключение. Като например един Атанас Пеев от Добрич, който вече има 23 книги на тази тема. Той е блестящ изследовател.

-Лесно ли е в България да се проследи семейната история? Знаем на какво дередже са нашите архиви и документация. В страните с традиционно добра администрация това не е проблем, но у нас?

-Никак не е лесно. И когато при мен дойде въпрос от Чикаго колко струва 1 час за изследване на рода, аз бях затруднена да отговоря. Знаем как е в канадските, в английските, в шатските архиви. Там наистина за час можеш да проследиш до 1700-а година историята на своето семейство. У нас за това са нужни много години, защото първият закон за въвеждане на метрични книги за раждане и бракосъчетание е от 1890 г, но за църковните и другOVERSKITE настоятелства. Фактически през 1893 г. влиза в сила закон, който задължава общините да документират раждания и т.н. Освен това зависи и какъв е бил деловодителят или писарят, зависи от човешката немарливост, от разните природни бедствия, пожари, наводнения, които може да са унищожили архивите. Затова става много трудно. Но

когато човек тръгне назад да проследи рода си, той трябва да потърси и църковни регистри, и общински документи, и читалища... Особено списъците на дарителите, защото те се пазят много често. Също така трябва да погледне и в училищните дневници.

-Според вашите наблюдения има ли много българци, които искат да знаят повече за рода си и какво биха спечелили, ако го научат?

-Макар и с известно закъснение спрямо европейския свят, у нас вече има интерес. Но като масов процес това става доста късно. Преди 10 ноември дори излезе една статия от акад. Топенчаров, че генеалогията е „изназадничаване“ на историята. Ако потърсите в архивите на ЦК, ще видите

дохме и подобно сдружение, за което в „Тракия“ разказа в минал брой. Самата аз съм била консултант на много родове с корени от Македония. А иначе изключително много изследвания бележат родоизследователите от Добрич и Добричко, от Смолянско, Плевенско, Старозагорско. Имаме например малък клуб в село Микре, Ловешко. Там се изследва историята на селото и на родовете, които са го създали. Последните 10 години ако погледнете библиографията по генеалогия, ще видите че на месец излизат около десетина книги. По места хората, слава богу, намират спонсори. Интересът е събуден. Дори и при софийските генеалози всеки месец има представяне на книга в читалище „Славянска беседа“. Това не е малко, заради

Който не е започнал, не е стигнал донякъде

Родословното дърво е първата стъпка

колко много докладни съм писала, с които съм се опитвала да доказвам, че това не е буржоазно наука. Да не забравяме, че още в началото на XX в се разчупват благородническите фамилни истории. Да, генеалогията наистина някога е била само за избрани, но веднага ще обясня защо е била такава. Богатите са били социалната поръчка, но те са били такива и през Средновековието, защото са имали парите, времето, възможностите. Затова имаме прекрасно запазени книги за западни благороднически родове. Днес обаче всеки може да проследи историята на семейството и рода си.

-Казвате, че има интерес, но същевременно признавате, че има относително малко описани според изискванията на науката тракийски родове?

-Да, това важи обаче само за тракийските родове. Иначе от Македония имаме доста. Даже преди месец създа-

това съм умерен оптимист, че ще има особено възраждане, връщане към родовите корени, за да осъзнаем себе си, да се чувстваме силни граждани на Европа и в същото време да знаем родовата си идентичност. А това означава поддържане на националната идентичност. Млади хора като излизат зад граница ще видят, че всички поляци, например имат родословие, при румънци те имат голяма част, също чехи, унгарци- традицията при тях не е прекъсвана. За щастие у нас вече има интерес и сред учениците. В Смолян, например има клуб с прекрасна учителка, която го ръководи. Има в Стара Загора, в Добрич...

-У нас с родовата история се занимават главно любители, но си има задължителни стъпки, които науката изисква да бъдат извървени, за да има проучването ни историческа стойност. Какво трябва да знаят хората, които решат да правят своя родовата история?

-Имам цяла монография по проблема. Накратко е трудно да се разкаже. Затова е и федерацията, затова е и сп. „Родознание“-да помагат. Хората трябва да знаят, че все пак има методология,

която за България е новост, но на Запад първите трудове са от 16-17 век. Предварителната подготовка трябва да е всеотдайна. Да се потърсят и нашите специалисти и да се попрочете това, което публикуваме. В списанието пускаме специални уроци за създателите на родословия. Защото не е достатъчно просто да изброиш предците си, чак след това идва важната работа. Да, тези знания ще отидат на родословното дърво и като се съберат на родово срещи, ще имат най-емоционалния момент. Родовите срещи вече са много често явление. Но за да бъде изследването принос към националния генеалогичен и исторически фонд, изследователите трябва да вникнат в живота на членовете на рода. Тук не казвам само на известните личности. Дори дядото да е бил земеделец, най-обикновеният човек от селото, трябва да се види защо е загубил имот или защо е просперирали? После да се проследят следващите поколения- какво са наследили, какво са оставили. Особено важно е за унаследените болести. Така че една семейна история за да остане в националния фонд, е необходимо да се навлезе в приноса на рода за селището,

И преданията са извор за историята

за църквата, за читалището. Много често нашите предци са били участници в Априлското въстание или други революционни движения и т.н. Описано, всичко това ще бъде принос за историческите знания.

-Понеже споменахте македонските и тракийските родове. Те са имали една доста бурна история, гонени са, бягали са без да вземат документи със себе си. Това затруднява ли сега установяването на семейната история?

-Затруднява, до колкото е свързано с малко повече финанси, ако не са дошли в родината цялата фамилия. Защото тогава трябва да се отиде например в Долно Броди или Горно Броди, както представях наскоро една книга, и да се черпи от там информация. Но все пак вече се поразчупиха границите. Има много потомци, които поддържат връзки с роднини отгатак, в другата държава. Същото важи и за Западните покрайнини.

Вече три пъти представяхме изследвания от там. Това отваряне на границите даде възможност да посещаваме родните места, да търсим документи, да разпитваме най-старите хора. Те все ще си спомнят нещо. Преданията също са извор на история. Защото тези родове, които са принудени да се преселват, при тях самата съдба, инстинктът за самосъхранение на родовото начало е поддържал легендите. И в тези случаи те помагат, носят макар и косвена информация. Тя от своя страна е достатъчна изследователят да потърси нещо конкретно.

Все пак който не е започнал, той не е стигнал донякъде.

-Вашето списание е специализирано. Може ли хората, които са проучили рода си да публикуват своите истории при вас?

-Ама, разбира се. Основно това публикуваме в него. Смятам, че историята първо е добре да излезе във вид на статия, защото се получава и обратна връзка. Дори от чужбина питат за прабаби и дядовци. Като го пуснем в списанието, незабавно се отговаря от страната. Сега в последната книжка имаме родословието на Богориди. В другата ще имаме и на Пиячевичи...

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „ДОЦ. ЛАМБИ ДАНАИЛОВ“

Родопчани от Смолянско-деятели на тракийската организация

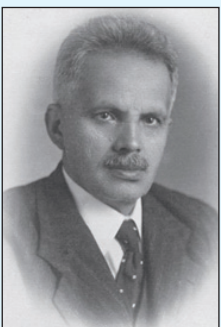
Екзарх Стефан I

Светското име на Екзарх Стефан е Стоян Попгеоргиев Шоков. Роден е в с. Широка лъка през 1878 г. Завършва Самоковската духовна семинария през 1898 г., а след това и Киевската духовна академия. От 1907 г. е учител в Пловдивската мъжка гимназия. През 1910 г. приема монашество. Отначало е секретар и протосингел на Българската екзархия в Цариград. През 1915 г. специализира богословие във Фрибург. Той е първият професор по омилетика и пасторско богословие в Българската духовна академия. През 1921 г. е ръкоположен за маркианополски епископ. През 1922 г. е избран за Софийски митрополит. Тогава се включва и най-активно в спасяването на българските евреи от хитлеристките лагери. През 1945-1948 г. е избран за Български екзарх. Автор е на книги, свързани с църковното движение. Екзарх Стефан е почетен председател на Тракийския научен институт при неговото учредяване.

Христо Караманджуков

Христо Иванов Караманджуков е роден през 1876 г. и е виден революционер, просветен, културен и обществен деец, журналист, публицист и историк-изследовател.

Роден е в с. Чокманово в родолюбивото семейство на Иван и Стойка Караманджукови. Развива забележителна революционна дейност като деец на национално-освободителното движение в Македония и Одринска Тракия. Като ученик в Серското педагогическо училище се присъединява към ВМОРО. От 1901 г. ръководи революционната организация в Гюмюрджински и Дедеагачки революционен окръг. Участва като делегат в конгреса на Петрова нива. По време на Илинденско-Преображенското въстание е член на боевото ръководно тяло на Ахъчелебийския въстанически район. През 1906 г. завършва философия и педагогика в СУ „Св. Кл. Охридски“ в София. След това учителства в Серското педагогическо училище, в Българската духовна семинария в Цариград, а по-късно в Дупница. През 1918 г. е назначен за директор на Ксантийската смесена гимназия, която през 1919 г. с негово съдействие е преместена в с. Райково, днес квартал на Смолян.

При основаването на Тракийския научен институт на 30 септември 1934 г. Христо Караманджуков става негов пръв председател. Автор е на книгата „Западнотракийските българи в своето културно-историческо минало, с особен поглед към тяхното политико-революционно движение“, както и на множество други публикации. Участва в издаването на „Тракийски сборник“ и библиотека „Тракия“. Активно сътрудничи на в. „Тракия“ и сп. „Завет“. Дългогодишен редактор и уредник е на сп. „Родоп“.

Вдигаме паметник на Капитан Петко Войвода в Смолян

АНДРЕЙ ПЕЧИЛКОВ

Смолянското регионално ръководство на СТДБ добре усеща пулса на тракийската кауза. И този специфичен район, и родолюбивите родопчани още повече ни задължават да осмисляме задачите си. А те не са маловажни: изграждане и укрепване на дружествата по общини като българска твърдина. Ето защо внесохме докладна записка в Общинския съвет при община Смолян, която беше единодушно приета. С нея ние предложихме построяването на паметник на Капитан Петко Войвода, още повече, че той действа тук- в Среднородопския край. Общинарите от всички политически сили единодушно дадоха своето съгласие. Предстои разкриване на банкова сметка за набиране на средства за паметника.

Старомодни са традициите на тракийското движение в Смолянско. Но за съжаление до сега Смолян няма своя собствена база, която да ни формира и самочувствието, и някакви приходи, макар и скромни. Вярно, в миналото почти във всяко селище имаше тракийско кътче, но те се загубиха след време. Ето още

■ На 2 юли 1995 г. - Илинден бе възстановена тракийската организация в Райково. За председател е избран Андрей Печилков. Дружеството бе възстановено от Инициативен комитет с председател Костадин Куклев

една задача пред нас- изграждане на база, на която да бъдем домакини. За целта е внесена докладна записка в Общинския съвет, има разбиране от страна на общинската управа и скоро внесеният от нас документ ще се разглежда на заседание на Общинския съвет. Щастливи сме, че плътно до нас е един

самоотвержен тракийски деятел, член на Върховния тракийски комитет на СТДБ Таню Стайковски, човек с авторитет и опит в строителния бизнес. Той с готовност прие да възстанови и ремонтира почти рухналата сграда, общинска собственост, която ни е отредена за база. Хвала на такива предани ро-

допчани!

Родопчани в селищата от Смолянска област редовно почитат илинденските празници. Тази година те са посветени на 100 годишнината от Балканската война. С вълнение се готвим и за предстоящите августовски тържества в с. Славейно.

Благодарности от сърце

Регионалното ръководство на СТДБ-клон Смолян най-искрено поднася своите благодарности към Таню Стайковски и Вълко Василевски от село Славейно. Благодарение на тяхната дейност се прокара пътно трасе през горските площи от Славейно до историческата местност Свети дух. С това и славейновци, и гости вече имат възможност с превозни средства да се доберат до тази местност, наричана още „Родопското Оборище“ и да почувстват силата на българския дух, а и да се порадават на красивото родопско кътче.

Благодарение и на щедрата им финансова помощ Славейно се превърна в национален център за ежегодни чествания на Илинденско-Преображенското въстание.

Регионално ръководство на СТДБ-Смолян

Комитското село Славейно първо чества Балканската война

От Свети Дух тръгва свободата на Родопите- така местният вестник „Родопи вест“ оповести новината за тържествата, проведени в историческата местност Свети Дух край село Славейно. Тя е наричана още и „Родопското Оборище“. Радостен е фактът, че в тази комитска местност първо в Смолянска област бе чествана 100 годишнината от Балканската война. От връх Свети Дух над село Славейно тръгва свободата на Родопите, припомни и кметският наместник на комитското село Сийка Касабова в неделя, когато мало и голямо от близо и далеч се качи на върха, за да отбележи големия християнски празник, Деня на Ботев и загиналите за освобождението и независимостта на България. На Родопското Оборище се сложи началото на тържествата, посветени на 100 годишнината от балканската война, които се отбелязват тази година и с които се дава свободата на целия Родопски край.

Вечерта на 5 срещу 6 юли 1903 г. на връх Свети Дух се провежда Родопският конгрес с участието на членовете на околийския революционен комитет и делегати на всички селски комитети, представляващи населението. Тук са: Пею Шишманов, Никола Данаилов, Христо Караманджуков, Владимир Коруев, Петър Попгеоргиев, Никола Гюмюшев, Вълко Шишманов, Никола Хаджипетров, Аргир Мумджиев и др. Конгресът избира боево тяло, което да ръководи четническите действия и целия район. Войводата Пею Шишманов е председател, Никола Данаилов е секретар, а Христо Караманджуков е член. Тези факти припомни на празника кметската наместничка Сийка Касабова. За самия конгрес Ка-

Райково, село цялото от тракийската бойна!
АТАНАС КУБАТЕВ
Други младици го са, в Смолянско

раманджуков пише: Това село бе единственото в Родопска област, дето всички, абсолютно всички- мъже и жени, стари и млади, бедни и богати, бяха посветени в делото, та даже и коружията Каршалейски от съседното село Виево. Важното е, че всички пазеха тайната на движението.

Многобройните гости на празника, заедно с представителите на община Смолян, почетоха паметта на героите и поднесоха цветя на паметника, издигнат в чест на Родопското Оборище. Историкът Андрей Печилков-председател на Регионалното

ръководство на СТДБ произнесе слово, посветено на величието на този край, родил многобройни герои, жертвали живота си за България. Той отдели специално място за бойния път на 21-ви пехотен Средногорски полк, освободил Смолянския край през героичната Балканска война. Отец Николай от Момчиловци отслужи празничен водосвет и благослови трапезата с курбана край параклиса. Тържеството стана факт благодарение на спомоществателите Таню Стайковски, ГПК „Мурджов пожар“, с председател Вълко Василевски и др.

■ Десети извънреден конгрес на Тракийската организация-София-17 май 1926 г. Делегати от Среднородопския край (седнали на пода от ляво на дясно) Щилюн Куклев и Асен Атов – Райково, (втора редица седнали на столове) Никола Филипов – Устово, Бечо Гвоздев – Чокманово, Лакудата – Смилян, генерал Каишев – Чокманово, Тодор Хвойнев – Левочево, Димитър Левов – Райково, Георги Планастанов – Устово, (трети ред прави) трети по ред Анастас Белев – Смолян, пети – Атанас Кубатев – Райково

ЗЛАТКА СТАВРЕВА С НАГРАДАТА „АТЛИМАНСКА ОГЪРЛИЦА“

• Председателят на журито награждава Златка Ставрева

ЛАЗАР НАЛБАНТОВ

През последните години по южното ни Черноморие се родиха доста фолклорни международни фестивали, всеки от които става от година на година все по-интересен и разнообразен, показва красотата на песни, танци и мелодии на отделни страни и най-вече на България.

В Созопол, Приморско и Царево през летния сезон си дават срещи стотици индивидуални изпълнители, фолклорни състави и ансамбли, които разнообразяват и допълват културната програма и остават много добри впечатления сред летуващите от цял свят туристи.

От 15 до 17 юни 2012 г. в град Китен се роди и осъществи поредното амбициозно фолклорно събитие- Първият международен фолклорен фестивал

на и от дискусия на тема: "Възраждането на българските фолклорни образци" с лектор проф. Стефан Чапкънов и с участието на ръководителите на съставите, както и на хора, които имат отношение към българския фолклор.

Жури с председател проф. Стефан Чапкънов стриктно следеше всяко едно изпълнение, като даваше както похвални, така също и критични бележки, основно към ръководителите на съставите. С нелепата задача да бъдат подбрани и отличени най-добрите сред участниците се заеха още хореографът Дора Барева, член на международния съвет по танци към ЮНЕСКО, странджанският народен певец Лазар Налбантов и управителят на музикална компания „Сънрайз-Маринов“ Марин Маринов.

Наградата на кмета на община Приморско получи ансамбълът за автентичен фолклор при Народно читалище "Развитие 1878" гр. Дълбоки, общ. Стара Загора. Наградата на кмета на град Китен бе присъдена на ансамбъл „Въжичи“ към Народно читалище „Просвета 1892“ гр. Стралджа. С престижните награди бяха отличени още и гайдари Петко Янгъзов от Бургас, шестгодишният Георги Йовнов от Детска фолклорна формация „Нестинарче“ гр. Царево, мъжката фолклорна група при Народно читалище "Георги

• Много от групите направиха силно впечатление с изпълненията си

Кондолов 1914" гр. Царево, както и танцовият състав при Професионалната гимназия по електротехника и електроника „Константин Фотинов“ - Бургас.

Специалната награда „Атлиманска огърлица“ за съществен принос в организирането и осъществяването на едноименния фестивал и популяризирането на странджанския фолклор журито единодушно присъди на народната певица Златка Ставрева, която чества и 45-годишен творчески юбилей.

Сред участниците във фестивала със своите носии и начин на изпълнение силно впечатлени направиха също групата от с. Пролом, Карлово, дамският хор при пенсионерски клуб кв. Коматево гр. Пловдив, фолклорен квартет „Китен“, съставът от с. Триград, Смолянско и мн. др.

Фестивалът „Атлиманска огърлица“ протече в рамките на инициативата Бургаска област да стане културна столица на Европа през 2019 г. Той нямаше да е факт без подкрепата и личното поетият ангажимент за реализацията му на кмета на Китен

Атанас Петров.

Всяка от фестивалните вечери завършваше с кръшно българско хоро, на което се хващаха всички – и млади и стари, и българи и чужденци.

Конкурсът „С песните на Георги Германов“ с нови лауреати

ВЕСЕЛИНКА АЛЕКСИЕВА

На 6 юли още от ранна утрин залата на дом „Тракия“ при ТД „Капитан Петко Войвода“ - Варна заприлича на оживен кошер. За участие в националния конкурс „С песните на Георги Германов“ се стекоха изпълнители на народни и стари градски песни от над 30 селища в страната. Той е посветен на доказалия се през 50-годишния си творчески път и много обичан народен изпълнител, който е сътворил и изпял стотици прекрасни песни. Журито с председател Калинка Згурова и членове Даниел Спасов и Николай Чапански зорко следеше всяко изпълнение и видимо се наслаждаваше на чутото и видяното.

Конкурсът се проведе в няколко различни групи: индивидуални изпълнители до 10 години, от 11-14 г., от 15-18 г., за изпълнители над 18 г., колективи до 15 г., над 18 г. от читалища и основни училища, вокални и фолклорни групи за автентичен фолклор, смесени хорове, мъжки вокални групи, дори пенсионерска фолклорна група. Първи откриха конкурса певците от народен хор „Тракия“ при ТД „Капитан Петко Войвода“ - Варна, чието изпълнение събра оваците на гостите и участниците. В голямата надпревара всички искаха да се представят колкото може по-добре, с трепет приготвяха гиздавите носии и репетираха до последно.

На следващия ден журито каза тежката си дума: в първата група за индивидуални изпълнители до 10 г. първенец стана Мария-Виктория Славова от НЧ „Отец Паисий“ с. Брестак, на второто място се нареди Татяна

Петкова от ОУ „Панайот Волов“ гр. Варна.

В групата до 14 г. първото място спечели Даниел Мартинов от ТД „Капитан Петко Войвода“ - Варна.

При третата група до 18 г. с първа награда бе отличена Емине Неджеп Осман от Общински детски комплекс-Варна.

Сред изпълнителите над 18 г. първенецът бе Йорданка Ялмова от ТД „Екзарх Антим“ - Бургас. Второто място си поделиха Любка Йонова и Петър Иванов от ТД „Капитан Петко Войвода“ - Варна.

Сред колективите до 15 г. първенци станаха варненци: фолклорната група от ОУ „Панайот Волов“ и вокалната група от НГНИ „Константин Преславски“, а на второто място се нареди детската група „Тракийче“ при ТД-Варна.

В раздела за автентичен и обработен фолклор първите награди бяха присъдени на смесена певческа група от НЧ „Христо Ботев“ с. Кипра и народен хор „Тракия“ от ТД-Варна.

От индивидуалните изпълнители при СМУ и профилни паралелки първите награди грабнаха певците от НГНИ „Константин Преславски“ - Варна - Виктория Лазарова и Хилал Мехмед.

От групата за градски песни с първото място се поздравиха участниците от НЧ „Екзарх Антим“ - Игнатиево.

Журито присъди и две специални награди „Най-малък участник“, с които бяха отличени Нора и Рени Паскалеви и Нели Георгиева. Наградата на Община Варна отиде при Фолклорна формация „Магда Пушкарлова“ от ТД „Капитан Петко Войвода“ - Варна.

В Бургас младите поемат тракийската песен

МИХАИЛ ЖЕЛЯЗКОВ

Близко 32 колектива и 30 индивидуални изпълнители към тракийските клубове и читалища на Бургас и региона участваха в последния ден на юни в XV регионален фолклорен тракийски събор „Бургаски минерални бани“. Той бе организиран от СТДБ, ТД „Екзарх Антим I“ - Бургас и кметството на кв. Ветрен и с любезното съдействие на община Бургас.

По време на събора се проведе и VIII конкурс за млади изпълнители на странджански народни песни за приз „Георги Павлов“. В благородна надпревара се състезаваха 40 деца и младежи. Те показваха не само готовност да продължат традициите и народните обичаи, но и дадоха големи надежди, че българското песенно творчество ще продължи да живее и да разнася славата на родината.

Освен от публиката, изпълнителите бяха оценявани и от компетентно жури в състав проф. д-р Стефан Чапкънов и народните певци Калинка Згурова и Манол Михайлов.

Носител на наградата за млади изпълнители на странджански народни песни на името на го-

• 13 годишната Станислава от Бургас очарова публиката

лемия странджански певец Георги Павлов тази година стана тринадесетгодишната Станислава Василева от СОУ „Д. Дебелянов“ - Бургас, която очарова публиката и журито с прекрасното си изпълнение на странджанските народни песни „Сам се е Стоян похвалил“ и „Вида платното ткаеше“.

По възрастови групи най-добре се представиха: до 10 г. - Елена Стамболиева от Общински детски комплекс - Бургас, Дара Ибришимова от ОДК и Павел Димов от детска фолклорна фор-

мация „Тракийска песен“ при ТД „Екзарх Антим I“. До 14 г. на първо място бяха посочени Георги Кръстев от СОУ „Д. Дебелянов“ и Пламена Илиева от ОДК, на второ място Наталия Владимирова от Бургас и на трето място се класираха Ралица Бинева от ОДК и Камелия Димитрова от СОУ „Д. Дебелянов“. Във възрастовата група до 18 г. без конкуренти остана Георги Димитров от СОУ „Д. Дебелянов“.

Награди получиха и най-добре

представилите се от клубовете и читалищата. При индивидуалните изпълнители първа награда заслужи Стоянка Минева от ТД „Никола Ганчев“ от с. Рудник, втора се нареди Йорданка Ялмова от клуб „Освобождение“ - Бургас, а на трето място - Иванка Димова от ТД „Капитан Петко Войвода“ - Карнобат и Станка Желева от клуб „Трета възраст“ - Бургас.

При фолклорните колективи първа награда бе присъдена на фолклорната група при читалище „Хр. Ботев“ - кв. Банево и на „Перуника“ при клуб „Освобождение“ - Бургас. Втора награда получиха групите от с. Дюлево, община Средец и с. Черни връх, община Бургас. Третата награда отиде в с. Полски извор, община Камено и мъжката фолклорна група „Земляци“ при клуб „Златна есен“ - Бургас.

Спазена бе традицията в една от вечерите в летния театър да се организира и концерт на известни български изпълнители на народни песни. Тази година за жителите и гостите на черноморския град пяха почетните граждани на Бургас Манол Михайлов, Милка Андreeва и Калинка Згурова.

Изпълненията на концерта, събора и конкурса бяха съпроводжени от оркестър „Средец“.

Тракийската и македонската кръв на България

Илинденско-Преображенската епопея не е загубила нито целта, нито същността си

НИКОЛА ИНДЖОВ

И до ден днешен от Тракия и Македония извира българска кръв! От привидно опустошените исконни български пространства се осъществява исторически прилив на народност! Въпреки продължаващото в съвкупност девет столетия обезбългаряване на нашите отечествени земи, останали в миналото извън пределите, а в настоящето извън закрилата на държавата.

Два века под византийците обезбългаряването е ставало най-често чрез огън и меч, чрез ослепяване на ратници, чрез интерниране на цели български села по егейските архипелази. Пет века под османлиите са в действие религията и ятаганът - ислямизирането на Родопите, изселването на население към Мала Азия и Анадола ("Турци робини караха...", "Еничари... мъжки рожби сбират..."), разорението на тракийските българи след Балканската война. Общо седемстотин години насилствено отрицание на българската народност, плюс още двеста години, ако прозрем, че потурчването, елинизиранието и сърбизирането на исконни български земи продължава и през двадесети, и през настоящия двадесет и първи век.

"В България живеете, в Турция ще умрете!" - ето един графит, който всеки може да види покрай шосето Свиленград-Одрин още на българска територия. "Филипополис" - с това име е белязан Пловдив на всички гръцки географски карти, навярно и на военните. Нещо повече. Преди време в гръцкия Държавен вестник бе публикувана поправка към емиграционния закон, според която всеки, който докаже, че има гръцки произход, колкото и далечен да е, или че има роднинска връзка с гръцки граждани, може да поиска разрешение за пребиваване и в перспектива за узаконяване на пребиваването си да получи гръцко гражданство. Специално посочени институции ще оказват съдействие и правна помощ на тракийските бежанци, които желаят да се завърнат в Беломорска Тракия с цената на отказ от българско гражданство, и естествено, на отказ от българско самосъзнание. Българите бежанци от Беломорска Тракия наброяват със своите потомци приблизително поне петстотин хиляди души. Толкова много българи едва ли биха станали гърци дори и за-

ради носталгията по отнетото им отечество. Да станеш грък сигурно има някакви предимства, но да си останеш българин е израз на нравственост, която например не допуска претопяването на един народ в друг. С насилствена асимилация българската държавна никога не се е занимавала и дори смяната на мюсюлманските имена преди време имаше друг смисъл, колкото и неприемливи методи да бяха приложени в процеса.

Допреди няколко години гръцкото законодателство не позволяваше издаването на визи за Гърция на родените в Беломорска Тракия българи. Тази несправедливост е преодоляна в един общоевропейски процес, но има още неуредени въпроси. Един от тях е правото на тракийските бежанци да се завръщат в родината си, без да губят българско гражданство. Поправката в гръцкия закон предвижда твърде висока, твърде несправедлива цена за онези тракийски българи, които мечтаят за Тракия. Не подменя ли тази поправка голямата европейска идея за свободно движение на хора, капитали, стоки? И не е ли тя предварително препятствие пред другата голяма идея на времето - "Тракия без граници!"?

Много са признаците на безкрайната война срещу българщината и съзнателна-

та липса в пребронителните регистри на някои страни на сведения за числеността на хората с български произход е всъщност най-сериозното доказателство, че наистина въпреки всичко кръв от Македония и Тракия продължава да се влива в кръвта на България! Не заради това ли всяка наша съседна държава, включително и Румъния, си присвоява от нас земи, население, култура и личности в културата, история и исторически личности. Не заради това ли в държавния пласт на Македония се оспорва българския произход на създателите на нашата писменост Кирил и Методий, не се признава българския характер на просветното дело на братя Миладинови, премълчава се дейността на Гоце Делчев като продължение на българското националноосвободително революционно движение? Едновременно образователни институции се опитват да подменят българското самосъзнание на Никола Вапцаров, не получават статут на медиен и образователен език майчиният български говор на банатските българи, на българите в Западните покрайнини, на българите в Северна Добруджа...

Достатъчно причини, за да си помисли съвременникът, че и след повече от сто години време Илинденско-

Преображенската епопея не е загубила нито целта си - обединение на отечествените земи, нито същността си - бунтовен източник на тракийската и македонската кръв на България!

В края на краищата, българите има там, където се вдигат български бунтове и въстания!

Не съм заслепен от шовинизъм и знам, че в известни периоди сме разполагали с безценната подкрепа на съседните ни страни за постигане на наши народностни идеали. Сърбия приюти първите легии на Раковски и Панайот Хитов, а една епоха по-късно бе наш верен съюзник в антифашистката партизанска борба. Румъния бе закрилница на нашите национал-революционери, тя даде хляб и покрив на Левски, на Ботев, на Каравелов, на хъшовете. Гърция приемаше и Раковски, и Марко Балабанов, и Капитан Петко Войвода. В космополитната столица на Турция се осъществи Българският Великден и бе начертана картата на разпространението на българската народност според разпространението на православия... Малки затишия в голямата война срещу българщината, изводът е, че когато полуостровът бива обладан от напредничави европейски идеали, асимилацията на една народност престава да бъде средство за самоутвърждаване на друга.

По сведения на съвременници по време на Илинденско-Преображенското въстание са станали 240 сражения между 26 408 въстаници и 350 931 души турски аскер. Убитите четници и мирни жители възлизат на 5 958, изгорените къщи - на 12 440. Без подслон остават 70 835 българи. Не са включени тук последвалите емиграционни вълни към Канада, САЩ, Аржентина, Уругвай, към страни от Западна Европа. Нито приютилите се в майка България като около връх Шипка разорени хора. Те бяха във въстанието по много причини, най-важната е в призива на войводата Лазар Маджаров към четниците, събрани край село Дерекьой в Странджа: "Досегашни роби на турския султан, повдигнете гордо покрусените си чела и стъпете здраво на собствените си крака! Захвърлете сърпове и паламарки, изоставете дом и дечица, овце и говеда, нарамете пушки бойлии, препашете саби френгии и с бомби в ръце скъсайте робските вериги! Нека всички дружно извикаме: "Долу турската тирания! Да живее свободна Тракия! Да живее свободна Македония!..."

Ето какво пише хронистът на въстанието Христо Силянков: "За какво бяха тия зарева над обширната Пелагония и по полите на Енидже, на Вич, на Петрино, на Илийна, на Галичица? Защо звъняха като на Великден камбаните на Крушово и стотина селски църквици? Каква бе тая хилядозвучна музика от трясци, пукокт, камбанен звън и ура? Това бе гласът на първата клетва, положена преди десет години от Дамян Груев в Солун и израсла във всенародно

съзаклятие. Безумно дързък боен зов към империята на султаните. Зов за братска помощ към освободените отгартък Рила и Родопите."

Клетвата е поместена в правилника на Македоно-одринските комитети от 1896 година и гласи: "Заклевам се в Бога, вярата и честта си, че ще се боря до смърт за свободата на българите в Македония и Одринско..."

Това е клетва на синовете на един и същ народ, и този народ е българският народ! Тракийската и македонската кръв на България, пролети тогава, и днес ни повеляват да разбирате въстанието като единно!

Следователно, то и трябва да бъде чествано като единно! Опитите да бъде разделено на Илинденско и Преображенско са долнопробни пропагандни трикове. На тях се противопоставят преди всичко потомците на въстаниците. Помня пребиваването у нас преди двадесет години на голяма група българи от различни страни на света, преки наследници на прогонени след разгрома по далечна чужбина илинденско-преображенски поборници. В прекрасното подножие на Витоша между софийските квартали "Борово" и "Павлово" те поставиха основите на Дома на българите - в чест на осемдесетата годишнина на въстанието. Същият ден - 2 август 1983 година, в резултат на твърде силна за сърцето му емоционална енергия почина човекът, който даде идеята за Илинденско-Преображенския събор на българите от чужбина и за Дома - Анисим Христов. В джоба на самото му бе намерена торбичка с пръст от първата копка...

Четник от ВМОРО през Илинденско-Преображенското въстание 1903 г.

Съюзът на Тракийските дружества в България и Тракийският научен институт обявяват конкурс на тема „100 години от Балканските войни и разорението на тракийските българи“

През 2012- 2013 г. се навършват 100 години от две от най-важните събития в новата история на България – Балканските войни, които слагат съдбовен отпечатък върху развитието на българския народ и държава. Особено драматична е 1913 г. за българите в Тракия, които само за няколко месеца преживяват възторга от освобождението и трагизма на прогонването и разорението.

Българската историография отдавна е оценила Балканските войни и значението им за националното освобождение и обединение на българите, очертала е победите и погромите в тях, анализираща е ходовете на дипломатията, отдала е дължимото на героите и виновните за пораженията, разкрила е свидетелства за народното въодушевление, разочарование и униние.

Всичко това, повече или по-малко, може да се прочете в учебниците по история. Те разкриват националната и международна значимост на събитията от 1912-1913 г., които днес помним и преосмисляме. Освен в „голямата история“, обаче, Балканските войни оставят белег в живота на всяко семейство и населено място, в родовата памет на участниците в тях – на фронта и в тила, сред бежанците и приемачите ги в страната българи. Именно към тях искаме да насочим вниманието на средношколците, които проявяват интерес към българската история, към миналото на Тракия, на родния край, на предците си.

Целта на конкурса е да насърчи младите хора да направят проучване на събития от местната история, на паметници и исторически местности, на изявени фигури и обикновени хора. Те могат да потърсят

Национален конкурс за средношколци

свидетелства за тях в местните архиви и библиотеки, в книгите и пресата от епохата, в семейните архиви (писма, дневници, снимки и пр.), в пре-предадени разкази на близки, познати или интервюирани от тях хора за интересни случки и преживявания, свързани с войните в Тракия от 1912 - 1913 г. Със своите разработки те не само ще направят принос към опознаването на миналото, но и ще обогатят паметта за него, ще участват в укрепването на нашата българска национална идентичност, ще изпълнят една патриотична задача, ще увеличат знанията ни за това кои сме, от къде идваме, ще направят връзка с настоящето – защото това, което помним днес, показва какви сме и какви искаме да бъдем.

Участници могат да бъдат средношколци от всички учи-

лища на възраст от 14 до 19 години. Текстовете трябва да бъдат в обем до 15 стандартни страници (1800 знака на страница). Участниците могат да се състезават в три категории: а) написване на есе; б) записване на устна история (интервю, спомен, житейски разказ); в) изготвяне на материали, илюстриращи събития (карти, схеми, диаграми).

Краен срок за изпращане на разработките: 31 януари 2013 година.

Резултатите от конкурса ще бъдат обявени на сайта на Съюза на тракийските дружества в България (<http://stdbg.org>)

Разработките ще се оценяват анонимно; оценката на журито е окончателна. За тази цел те се поставят в затворен плик без върху тях да се обозначава името на автора. В отделен помалък запечатан плик, вътре в

големия, се поставя информация за автора на текста.

Наградата за десет най-добре представили се на конкурса участници ще бъде посещение на Европейския парламент в Брюксел, което ще се осъществи през 2013 г.

Техните разработки ще бъдат поставени на сайта на Съюза на тракийските дружества в България, за да се знае и помни какво са направили техните автори.

Журито ще присъди и други парични награди и морални поощрения на отличили се автори.

Разработките се изпращат в затворен плик на адрес:

Съюз на тракийските дружества в България, София, ул. „Стефан Караджа“ № 7а – за Конкурса „100 години от Балканските войни и разорението на тракийските българи“.

Успех на участниците!

ОТЧЕТНО-ИЗБОРНО събрание в Свиленград

На 13 юли се състоя отчетно-изборно събрание на свиленградското Сдружение Тракийско дружество „Тракия“. В неговата работа взе участие и председателят на СТДБ Красимир Преманов. На събранието бяха повдигнати някои спорни въпроси за дейността на ръководството, както и функциите на дружеството. Събранието избра кмета на Свиленград Георги Манолов за почетен предсе-

дател на ТД „Тракия“. В дневния ред бяха включени още: отчет на дейността, доклад на финансовата ревизия, извършена от одиторска група към председателя на СТДБ, отчет на Контролния съвет, приемане на бюджета за 2012 г., както и избиране на нов Управителен и Контролен съвет и на председател. За председател на дружеството бе избрана отново Василка Вангелова.

Тракиец с престижна награда

Почетна значка „Златна книга“ бе връчена на писателя Никола Инджов на 12 юли от Съвета за европейската научна и културна общност. Отличieto се дава за принос към развитието на българската култура, има формата на разтворена книга и е изработено от 24 каратово злато в Монетния двор на Р България. Известният тракиец става и

почетен член на Съвета на европейската научна и културна общност. До сега отличieto е връчено на 280 представители на българския научен, културен и икономически елит. В рамките на инициативата „Аплодисменти за България“, отличията ще се връчват на обществено признати творци и на български селища, които притежават уникално културно наследство.

Нашата поща

Здравейте тракийци,

Пиша ви от Хасково и съм много затруднена и притеснена. Аз съм на 40 и малко отгоре години, живея с 80 год. си майка и с детето си. Пенсионерка съм по болест и не мога да работя. Общо с пенсията на майка ми вземаме 306 лв. на месец. Детето ми е с психическо заболяване и нито учи, нито работи. Парите не ни стигат и затова ходим да просим по къщите, но никой не дава нищо... Парите не стигат нито за храна, нито за лекарства. Имаме къщи в Гърция, но зара-

ди изпуснат срок не ни плащат обезщетения. Моля, помогнете ни! На министъра ли да се обадим, на кого не знам, но ако може да ни изплатят обезщетенията, за да вземем някой лев и да се оправим. Имаме доста заеми да връщаме на хората. Тези къщи са на бабите ми от Гърция. И двамата ми дядовци са заклани от турците. Много ви моля, помогнете, защото ще умрем от глад.

Хасково, ул. Червена стена“ 5, вх А, ап.21, Атанаска Иванова Петрова

Национален тракийски календар

Поради някои промени публикуваме отново окончателните дати на празниците

■ **109 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ 1903 Г.**

■ **4-5 август** - село Славейно, местността „Хайдушки поляни“, Смолянска област

■ **18-19 август** - местността „Петрова нива“ Странджа планина

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СЪТЪПКА“

■ **11 август** - Старозагорски минерални бани

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ЖЕНСКИ СЪБОР

■ **22 септември**, село Аврен, община Крумовград, Кърджалийска област

■ **99 ГОДИНИ ОТ РАЗОРЕНИЕТО НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ 1913 г.**

■ **7 октомври**-тракийски мемориал „Маджарово“, гр. Маджарово, Хасковска област

■ **18 декември** - 168 години от рождението на Капитан Петко войвода

ХРИСТИНА СТОЕВА

Стогодишнината от Балканската война е добър повод да си припомним саможертвата на стотици, а може би, хиляди достойни тракийски синове и дъщери. И одисеята на много тракийски родове. Един от тях е на Георги Манолов Деведжиев от тракийското село Имрохор. През далечната 1912 г. то се е намирало недалече от Цариград, а днес е в неговите предели. Ето какво ни разказа за рода си Елена Сидерова, председателка на тракийското дружество в с. Осеново, Варненско.

„Моят дядо, Георги Деведжиев, е роден в България. Заминава за Турция след Освобождението, за да търси работа и прехрана. Заселва се в с. Имрохор, там се оженва за Елена Янкова, с която създават здраво семейство. Спечелват много имоти: около 200 декара земя, маслинови насаждения, 100 глави овце, коне и камили. Построяват си хубав дом, където от-

РОДОВИ ХРОНИКИ

глеждат децата си. Моята баба Елена четири пъти е раждала близнаци и когато те ставали на около 2 години, умирали. Накрая родила леля ми Калина и баща ми Тодор, както и момченцето Николчо. По време на Балканската война моят дядо Георги пренасял с камилите си оръжие за българите, но бил издаден от съпругата на един от братята си и вкаран в Истанбулския затвор. Там починал от побойщата и от раните си. Моят баща, който бил само на 12 години, също бил арестуван и, когато отишъл на свиждане при баща си, лежал 40 дни в затвора заедно с него. В деня, в който починал дядо ми Георги в село изгаря братчето му Николчо. Една вечер през 1913 година турците опират пушките си в челата на моята баба Елена, на баща ми и на леля Калина и им казват: „Или в България с кораб, или в Анадола“. По оно-

ва време родителите на моята баба са били живи и сестра й Мария със съпруга си Вангел, като оставили всичко придобито в Имрохор, тръгнали за България с надеждата един ден да се върнат отново. Тук в България пристигат и остават на улицата. След време са приютени в новостроящата се сграда на Аквариума и след още месец, два ги настаняват в училище „Климент“. Там в една стая живеят четири семейства. За да осигури прехраната на семейството, баба ми започва да копае лозя и да пере по богатските къщи. Съвземат се малко и си намират квартира на ул. „Братя Миладинови“. Баща ми, който е само на 14 години, започва да ходи на училище, за да се научи да чете и пише български. Учи до IV отделение и започва да работи на пристанището, за да помага на майка си и сестрата на моята баба Елена“.

и на 7 януари 1941 се раждам аз. След 9 години очакване на първа рожба родителите ми изпитали огромна радост. Зимата била страхотно люта. Баба ми Елена се простудява и на 3 септември 1941 година почива от воден плеврит. През февруари 1943 година баща ми заминава за фронта, но като си идва в отпуск, майка ми забременява и на 11 ноември 1943 година се ражда брат ми Георги. През 1944 баща ми не се връща от фронта и вече всички са мислели, че е загинал. В един мразовит декемврийски ден обаче той пристига с група другари от Скопие, където попаднали в плен, но успели да избягат. Тогава Титовите партизани ги поемат, а след това отрядът на Славчо Трънски ги спасява. Баща ми почина през януари 1988 г. на възраст 89 години. Сестрата на баба ми се казваше Мария. Тя живя до 101 година, а тяхната майка, баба Недялка - до 103 години. Всичко това ми разказваше баба Мария - сестрата на моята баба Елена“.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: ИПК „Родина“

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Коруев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА; e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

Днес в Истанбул са останали само шепа българи, претопени от времето и турските закони, които пренебрегват различните етноси и вероизповедания. Но през епохата на Българското възрождане в Истанбул, наричан от българи и други православни народи Цариград, живеела голяма българска колония. В средата на XIX век тя наброявала над 50 хиляди души главно занаятчии и търговци и не малък кръг от културни дейци. Някои историци дори твърдят, че Цариград бил най-големият български град по онова време. Нашите сънародници се оказали най-дейни в църковно – народната борба и през есента на 1849 г. се сдобили със свой молитвен дом. Това станало възможно благодарение на княз Стефан Богороди, българин на турска служба, дарил имот от две каменни и една дървена къща с голям двор в квартал „Фенер“. На 17 октомври 1849 г. бил издаден и официален султански ферман, позволяващ на българите, живеещи в турската столица, да имат собствена църква в квартала „Фенер“. Присъствието в Истанбул на интелigentни и родолюбиви българи довело до основаването на българска цариградска общност. Светските лидери като княз Богориди, Гаврил Кръстевич, Драган Цанков, д-р Иван Богоров, братя Тъпчилешови, Георги С. Раковски, Петко Р. Славейков, както и духовниците Неофит Бозвели, Иларион Макариополски, Антим I, станали изразители на народния идеал за независимост. Цариград се оформил като център на възрожденската ни книжнина, образование и просвещение, от тук започнал летописът на новата ни история.

Много сгради са построени от българската цариградска общност, но както броят на българи, живеещи в Истанбул, е намалал драстично, така и много имоти по различно време и причини са загубени. Такава е например съдбата на болницата, построена от Евлоги Георгиев, Семинарията, старата Екзархия в кв. „Ортакьой“, училищни сгради в кварталите „Бейоолу“, „Ортакьой“, „Кумкапъ“. Днес българи в Истанбул се събират най-вече в

■ Екзархийския дом

Разположена сред обширен, потънал в зеленина двор, скрита от любопитните очи и шумния делник, в истанбулския квартал „Шишли“ се издига красива бяла сграда. Тя е закупена през 1907 г. по инициатива на Екзарх Йосиф. Дотогава екзархийската канцелария се помещавала в квартал „Ортакьой“. Там се провел през 1871 г. първият църковно-народен събор, избрал за

■ Църквата „Св. Иван Рилски“

БЪЛГАРСКИТЕ места в Истанбул

Екзархията е дом за българите тук

Екзарх Антим I и утвърдил подготовения предишната година „Устав за управлението на Българската Екзархия“. В новия Екзархийски дом заседавал Светия Синод на Българската православна църква до преместването си в София. Оттук е ръководена църковната и просветна дейност сред българското население, останало извън пределите на свободна България. С дипломатичност, последователност и твърдост са били възстановени стотици църкви, построени са много нови училища.

На първия етаж в Екзархийския дом се намира кабинетът на Екзарх Йосиф. Той е съхранен в автентичния си вид и с гордост е показван на посетителите. Запазени са всички мебели, включително писалището и касата с четири ключалки, чиито ключове били пазени от четирима от настоятелите. На видно място е окачен и прочутият Ферман, с който султан Абдул – Азис признава българите като отделен етнос с право на самостоятелна църква, начело с български духовен глава. В съседство е кабинетът на председателя на сегашното Църковно настоятелство,

■ Камбаната в двора на Екзархията

където се провеждат ежеседмичните сбирки. На втория етаж е приемният салон. Част от мебелите са наскоро реставрирани, правят впечатление старинните камини и рисуваният таван, както и богатата

колекция от маслени портрети и фотографии на видни български духовници и възрожденски дейци. Дървени стълби водят до параклиса „Свети княз Борис-Михаил“. Тук се пазят стари икони и книги, църковна

утвар и картини, подредени в музейна сбирка.

Свързан с централната сграда е храмът „Свети Иван Рилски“. Всяка неделя отец Ангел води църковните служби, които събират българите от колонията, както и бесарабски българи, които работят в Истанбул. Като зелен остров в огромния град е градината около Екзархийския дом. Поставена на видно място в двора, всеки ден звъни с ясен глас камбаната-реликва, отлята през 1872 г. по случай учредяването на Българската екзархия.

Едва ли има българско сърце, което да не трепне, стане ли дума за „Свети Стефан“ –

■ Желязната църква

Храм със славно минало, той и днес дава самочувствие и гордост на българите, независимо дали са в България, или разпилени по целия свят. Църквата се издига в кв. „Фенер“, на самия бряг на

■ Желязната църква ще е още няколко години в ремонт

■ Кабинетът на Екзарх Йосиф е запазен

Златния рог и привлича погледа като бисер в короната на древния и вечен град. Навремето цариградските българи преустроили в дървена църква къщата, дарена от княз Стефан Богориди. Осветена по православному на 09.10.1849 г. тя, както и изграденият след две години метох, станали люлка на българското духовно и национално Възрождане. Тук на 03.04.1860 г. по време на Великденската служба, Иларион Макариополски поел отговорността на български духовен глава. Пак тук за първи път бил прочетен издаденият на 28.02.1870 г. „Ферман“, с който българите се признавали за отделен етнос с право на самостоятелна Църква под името Българска екзархия.

През 1898 г. на мястото на изгорялата стара дървена църква се издига нова – желязна. Проектът е на арменския архитект Ховсеп Азнавур, а изпълнението на австрийската фирма „Рудолф фон Вагнер“. Състои се от сплюбемени железни елементи с тежина 500 тона. Докарана с кораб от Виена по река Дунав, през Черно море и Босфора, тя е осветена от Екзарх Йосиф на 08.09.1898 година.

Две са били железните църкви в света, но днес е запазена само българската. Тя и днес продължава да е символ на българската вяра. Но, както вече писахме в миналия брой, поне още 2 години ще бъде затворена за ремонтни работи. Заради силна корозия се налага да бъдат подменени няколко от нейните колони. Според Васил Лиазе в момента се подготвят проекти за укрепване на основите ѝ. Общината в Истанбул и лично кметът са се ангажирали с това. Турската страна отделя доста средства за ремонта на сградата. Продължава и дарителската кампания за реставрацията на иконостаса в църквата.

Точно отсреща на улицата се намира и метохът. Той представлява голяма триетажна каменна постройка с 25 стаи. Намира се на около 300 м. от Вселенската гръцка патриаршия. От този център, под носа на фанариотите, българските църковни дейци в продължение на десетилетия ръководили непримиримата борба за независима църковна йерархия, която завършила с издаването на фермана за създаване на Българската екзархия.